Ügyszám: 1838/K/2007-3.

[…] részére

Tisztelt […]!

Konzultációs beadványában állásfoglalásomat kéri az […] Intézetben bevezetni tervezett ujjlenyomatos beléptető rendszerrel kapcsolatban. Levelének tanúsága szerint rendelési időnyilvántartó rendszer működését tervezik az Intézetben a rendelési idők pontos betartásának ellenőrzésére.

A biometrikus azonosításon alapuló beléptető rendszerekkel kapcsolatosan korábban számos ízben kifejtettem álláspontomat az alábbiak szerint:

I. A beléptető rendszer működtetésének célja

A munkáltató a munkavállaló munkavégzését, illetőleg egyéb munkajogi kötelezettségének teljesítését – így az előírt időpontban történő munkahelyre érkezést is – a munkajogi jogviszonyból fakadóan jogosult ellenőrizni. Ennek az ellenőrzésnek azonban korlátot szabnak az érintett munkavállaló személyiségi jogai, így többek között a személyes adatai védelméhez való jog tiszteletben tartása, ezért a beléptető rendszer működési elveit messzemenően a személyes adatok védelméhez való jog tiszteletben tartása mellett szükséges kialakítani.

II. Személyes adatok kezelése a beléptető rendszerben

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintettel) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az ujjlenyomat azonosító pontjainak távolsága, és az azonosító pontok alapján képzett kódsorozat, valamint az intézménybe érkezés és távozás pontos időpontja személyes adat.

Ezeknek az adatoknak a beléptető rendszerben való kezelése az Avtv. 2. § 9. pontja szerinti adatkezelést jelent. E törvény értelmében adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

Az adatkezelés vonatkozásában két alapelvet kell szem előtt tartani:

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése értelmében személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy ha azt törvény elrendeli.

Az Avtv. 5. §-a értelmében pedig személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

II.1. Jogalap kérdése

A kérdéses ügyben irányadó törvényi felhatalmazás hiányában az adatkezelés az érintett hozzájárulásának függvénye. Az Avtv. 2. § 6. pontja értelmében hozzájárulás az érintett kívánságának

önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

E kérdéskörben az Alkotmánybíróság által kialakított gyakorlatra hívom fel a figyelmét, amely hangsúlyozza, hogy az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében rögzített személyes adatok védelméhez való jog információs önrendelkezési jogként értelmezendő, vagyis a munkavállaló – törvény által elrendelt adatkezelés hiányában – szabadon döntheti el azt, hogy mely személyes adatának, milyen formában történő adatkezeléséhez járul, vagy éppen nem járul hozzá. E jog érvényesítését nem köteles indokolni, mint ahogy alkotmányos jogok érvényesülésekor fogalmilag kizárt a jog rendeltetésszerű gyakorlásának az elve.

Önmagában az a tény, hogy a munkavállaló személyes adatainak kezeléséhez a hozzájárulást megtagadja, vagyis azt visszavonja, nem alapozhatja meg a munkaviszony munkáltató oldaláról történő felmondását.

Nem támasztja alá a munkáltató igényét továbbá a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 3. § (1) bekezdésében ismertetett együttműködési kötelezettség sem, tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság által kimunkált alapjogvédelmi teszt értelmében alkotmányos alapjogot csak egy másik alkotmányos alapjog, érték vagy cél érdekében lehet korlátozni. A korlátozásnak arányosnak és elengedhetetlennek kell lennie. A munkáltató döntése, adatkérése mögött meghúzódó érdek, igény önmagában nem elegendő a munkavállaló jogainak ilyen értelemben vett korlátozásához.

II.2. Célhoz kötöttség elve

A beléptető rendszer működtetésének deklarált célja a munka- és rendelési idők ellenőrzése.

A munkavállalók munkahelyre történő beléptetését többféle módon végezheti a vezető. Ennek egyik formája a munkavállalók biometrikus személyes adatait ellenőrző beléptető rendszer. E rendszer használatának – tekintettel arra, hogy a működtetésük az érintett munkavállalók személyiségi jogait korlátozhatja – meg kell felelnie az Avtv. által támasztott követelményeknek.

Az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:

- A célhoz kötött adatkezelés elvéből, továbbá az adatminimalizálás követelményéből fakadóan több, azonos célú adatkezelés közül azt szükséges alkalmazni, amely kevésbé korlátozza az érintett jogait, vagy amely munkáltatói adatkezeléssel nem jár.

- A biometrikus beléptetőrendszerek üzemeltetése az érintett munkavállalók személyiségi jogai oldaláról mindenképp egy bizonyos kockázattal jár.

II.3. Adatkezelési módszerek

Az ujjlenyomat kezelésének egyik elterjedt módja az ujjlenyomat barázdáiról képzett egyedi személyazonosítást lehetővé tevő pontok rögzítése. A beléptető rendszer a munkavállaló ujjlenyomatáról képzett számsort veti össze a korábban leképzett számsorral, az ujjlenyomat képe nem kerül rögzítésre. A számsort rögzítő ujjlenyomat-ellenőrző rendszereket – az érintett személyek alkotmányos jogainak védelme szempontjából – aszerint szükséges megkülönböztetni, hogy az ujjlenyomatról képzett összehasonlító számsort milyen formában és ki kezeli. Az adatok kezelése alapvetően kétféleképpen történhet: 1.) a munkáltató által üzemeltetett központi adatbázisban, 2.) a munkavállaló birtokában lévő azonosító kártyán.

Ad 1.) Abban az esetben, ha a munkáltató központi adatbázisában történik az ujjlenyomatokról képzett számsor kezelése, akkor a beléptetés során a munkavállaló ujjáról képzett számsort ezekkel az adatokkal veti össze a rendszer. A központi adatbázisban tárolt számsor tehát a munkavállaló személyes adata, mely felhasználásával őt a későbbiekben is azonosítani lehet. Ebben az esetben a munkáltató Avtv. szerinti adatkezelést végez.

Ad 2.) Az adatkártyával történő beléptetés esetén a munkáltató nem kezel központi adatbázisban biometrikus adatot. Az eljárás lényege, hogy a beléptetés során, a beléptetést végző eszköz felhasználásával történik az összehasonlítás, mely során azt állapítja meg az ellenőrzésre jogosult, hogy a kártya használója azonos-e az annak használatára jogosult személlyel. Az ujjlenyomat képe, illetőleg az arról képzett számsor azonban nem kerül külön rögzítésre.

Tisztelt […]!

Személyes adatok kezelése csak olyan helyzetben indokolt, amelyben az elérni kívánt célok megvalósulása más, alternatív, személyes adatkezelést nem igénylő intézkedéssel, rendszerrel nem biztosítható. Az intézmény által elérni kívánt cél – többek között – a biometrikus azonosítást kiváltó, vonalkódos azonosítással vagy sorszámmal ellátott mágneses beléptető kártya alkalmazásával, vagy más módon is elérhető, illetve intézményi szabályzatok kialakításával is biztosítható.

Továbbá a beléptetés, illetőleg a munkavállalók ellenőrzésének hatékonysága nem elfogadható indok, többek között azért, mert a korábbi, biometrikus beléptető rendszerekkel kapcsolatos vizsgálataim során kitűnt, hogy az ilyen jellegű beléptetés hatékonysága esetenként nem magasabb a mágneskártyás beléptetésen alapuló rendszernél.

A fent elmondottak alapján álláspontom, hogy a rendelési idők pontos betartásának ellenőrzése a biometrikus beléptető rendszer kialakítását, működtetését, és az azzal járó személyes adatok kezelését nem teszi indokolttá. Az intézmény által megjelölt célok kevesebb és minőségében más személyes adatok alapján is megvalósíthatók.

A közalkalmazottak, munkavállalók esetében a jogviszonyból fakadó alapvető jogosultsága és kötelezettsége is a munkáltatónak, hogy a munkában eltöltött idő kezdő, illetve befejezési időpontját ellenőrizze, rögzítse.

A fent vázolt adatkezelési metódusok közül nem jár a munkavállaló személyes adatok védelméhez való jogának korlátozásával, ha a munkáltató nem végez adatkezelést, azaz, ha a munkáltató a vonalkódos azonosítást vagy a mágneskártyán alapuló beléptetést preferálja. Ezzel lényegében úgy felel meg az alkotmányos elvárásoknak a munkáltató, hogy a jogviszonyból fakadó alapvető jogosultságát és kötelezettségét – tudniillik a munkában eltöltött idő kezdő, illetve befejezési időpontját ellenőrizze, rögzítse – is teljesíti.

Ezért következetesen azt az álláspontot képviselem, hogy legfeljebb a vonalkódos azonosítás vagy a mágneskártyán alapuló beléptetés felel meg az alkotmányos elvárásoknak.

Örömmel üdvözlöm azt a kezdeményezését, hogy a beléptető rendszer működésbe lépése előtt adatvédelmi konzultációt kezdeményezett a rendszer alkotmányos működése érdekében. Ezzel kapcsolatosan arra szeretném felhívni a figyelmét, hogy a beléptetés csak az állásfoglalásomban írtak maradéktalan megvalósítása mellett felel meg az alkotmányos elvárásoknak. Ezért kérem, a beléptető rendszer logikai és fizikai felépítése során különös tekintettel járjon el az adatvédelmi követelmények megtartása érdekében.

Budapest, 2007. november 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila